

VOETBALCULTUUR IN LEIPZIG GAAT VEEL OVER VROEGER

IN DE SCHADUW VAN RED BULL
WILLEN LOK EN CHEMIE DE
BESTE VAN DE STAD ZIJN

Het is de 55ste minuut en Lokomotive Leipzig staat met 1-0 voor als op de hoofdtribune, twee rijen achter mij, een man opstaat, luid 'Sieg Heil' roept en weer gaat zitten. De rest van de tribune laat het op zijn beloop. Zo gaat dat hier dus, denk ik.

'Hier' is het Bruno-Plache-Stadion, de thuisbasis van Lokomotive – kortweg Lok – Leipzig. De club heeft de reputatie radicaal-, zo niet extreemrechts te zijn. Bij Chemie is het andersom: die supporters zijn juist erg links. Een beladen derby dus, waar de hele stad naartoe leeft, en het deel dat niets met voetbal heeft, zijn adem voor inhoudt. Over die politieke spanning rondom de pot later meer.

Supporters van Ajax kunnen Lok nog kennen van de Europa Cup II-finale in 1987. Officieel had de Oost-Duitse club toen zo'n duizend man uitpubliek bij zich. In werkelijkheid ging het om partijleden die een uitje werd gegund. Reizen naar plekken ten westen van het IJzeren Gordijn waren voor het 'normale' volk immers verboden. Ajax won met 1-0 door een doelpunt van Marco van Basten. Ondanks het verlies worden bezoekers van het stadion van Lokomotive nog steeds aan die wedstrijd herinnerd, in de vorm van een beroemde foto van Uwe Zötzsche, die met bebloed hoofd en shirt langs het veld loopt. 'Zo willen we het zien', staat erbij op stickers, truien en andere merchandise.

Teloorgang van de DDR-clubs

Bij voetbal in Leipzig gaan de gedachten van veel mensen tegenwoordig uit naar Red Bull. RB Leipzig, officieel RasenBallSport Leipzig. Zo'n beetje heel voetbalminnend Duitsland heeft een hekel aan de Duitse bekerwinnaar van 2022, omdat het een volledige dochteronderneming is van Red Bull. De club en haar fans voldoen daarmee niet aan het plaatje van een *Traditionsverein*.

Toch moet je het energiedrankje één ding nageven: het heeft Bundesligavoetbal teruggebracht naar het oosten van Duitsland. Na de *Wende*, toen Oost en West werden samengevoegd, bleken de West-Duitse clubs zo'n overmacht te hebben op de *Ossies*, dat grote Oost-Duitse Traditionsvereine als Hansa Rostock, Union Berlin en Energie Cottbus langzaam maar zeker verdwenen uit de hoogste divisie. Dat gold ook voor Duitslands allereerste landskampioen: Lokomotive Leipzig.

Die titel werd onder een andere naam binnengesleept: VfB Leipzig, de naam die ze ook hanteerden tussen 1991 en 2004. In het stadion is nog altijd een monument te vinden van de landstitel uit 1902, al trekt dat aanmerkelijk minder aandacht dan de geel-blauwe locomotief die erachter staat. Tegenwoordig speelt Lokomotive Leipzig in de Regionalliga Nordost. Zowel Lok als Chemie had het na de val van de Berlijnse Muur niet makkelijk. Beide clubs waren al eens failliet gegaan en moesten daardoor volledig opnieuw beginnen.

Het uitleggen van die hele geschiedenis zou hier te veel ruimte innemen. Wat belangrijk is om te weten, zodat je de voetbalcultuur van de stad beter begrijpt, is dat Chemie en Lok in de DDR-tijd al rivalen waren. Lokomotive Leipzig kreeg een voorkeursbehandeling van de SED, de partij die in Oost-Duitsland aan de knoppen draaide. Had Chemie een keer een goede speler, dan speelde die het jaar erop bij Lok. Om dezelfde reden hebben supporters van beide clubs nog altijd een hekel aan Dynamo Berlin, want die stond nóg hoger in aanzien bij de SED. Ook belangrijk om te weten:

het Chemie Leipzig dat we nu kennen, is feitelijk in 1997 opgericht door de fanatieke aanhang van de club. Het originele Chemie ging na de Duitse hereniging op in FC Sachsen Leipzig, maar die club kon de harten van de Leipzigers niet bekoren en ging in 2011 failliet. Voormalige Sachsen-fans hebben zich verdeeld over Chemie Leipzig en RB Leipzig, afhankelijk van hoe fanatiek ze waren en of ze graag Bayern München of ZFC Meuselwitz als tegenstander hadden. Slechts enkelen belandden bij Lokomotive.

Brandende sjaals

Terug naar het heden. Voorafgaand aan de wedstrijd komen de fans van Lok met een indrukwekkende pyroshow, inclusief vuurpijlen. Kosten noch moeite zijn gespaard. De acties van Chemie laten op zich wachten. De fanatieke fans van de groen-witten zouden onder politiebegeleiding in een *corteo* naar het uitvak lopen, maar de politie heeft daarbij besloten dat wel iedereen uitgebreid moet worden gefouilleerd. Als gevolg daarvan komt het uitpubliek pas in de rust het stadion binnen. Die houden vervolgens een spandoek omhoog, met daarop een tekst van Metallica. Opmerkelijk, aangezien Lok-supporters dat ook

hebben. Een van de twee acties moet uitgelekt zijn, al is niet duidelijk welke.

De komst van hun fanatieke aanhang lijkt de spelers van Chemie Leipzig geen goed te doen. Waar ze zich in de eerste helft nog kranig wisten te verdedigen tegen het beter spelende Lok, storten ze in de tweede helft in. Een kwartier voor het einde staat het 2-0.

Alsof dat nog niet erg genoeg is voor de Chemie-fans, gaat er rond die tijd ook een nieuw doek omhoog bij de ultras van Lok. Het is volledig beplakt met gestolen groen-witte shirts en sjaals van Chemie Leipzig. De fik gaat erin. Terwijl brandweermensen toesnellen om in te grijpen, pakken de toeschouwers op de hoofdtribune hun telefoons om het tafereel vast te leggen.

Schuin voor mij zit Karl Friedrich (69), die een bijzonder slecht zicht moet hebben omdat hij achter een paal zit. Het lijkt hem weinig te deren, hij vindt het prachtig wat er gebeurt en staat ook te fotograferen. Volledig in blauw-geel gehuld vertelt hij hoe hij ooit bij Lok terechtkwam. "Ik ben fan sinds 1966. Ik werd gepest op school en op een

‘De rest van Leipzig’

Voorafgaand aan het seizoen 1963-1964 werd het voetbal in de DDR gereorganiseerd, met het doel talenten te ontwikkelen voor het nationale elftal. Lokomotive Leipzig en een andere club uit de stad werden ontbonden en de beste spelers van beide ploegen kwamen terecht bij het nieuwgevormde SC Leipzig. Iedereen die niet zo goed kon voetballen, moest zijn heil zoeken bij het kleinere Chemie. ‘De rest van Leipzig’, werden ze genoemd.

Tegen de verwachtingen in beleefde juist dit restelftal een geweldig seizoen en pakte het de eerste, en enige titel in de clubgeschiedenis. Het feit dat het ‘zwakkere’ Chemie landskampioen van Oost-Duitsland werd, terwijl SC Leipzig slechts als derde eindigde, wordt nog altijd gezien als een van de grootste verrassingen in de geschiedenis van het Duitse voetbal en supporters van Chemie Leipzig refereren nog altijd aan dit opmerkelijke seizoen.

dag ben ik hard in elkaar getrapt door een groepje jongens die allemaal fan waren van Chemie. Terwijl ik daar op de grond lag, besloot ik fan te worden van Lok.”

Hij mag met korting op de hoofdtribune zitten omdat hij een kwaal heeft aan zijn hart. “Prachtig dat de club dat doet. Omkijken naar elkaar, dat gebeurt veel te weinig, tegenwoordig.”

Links-rechts

Zoals gezegd, hebben de rivalen uit Leipzig nogal uiteenlopende politieke meningen. Wanneer tijdens de wedstrijd in het uitvak een spandoek de lucht ingaat waarop Lokomotive nazisme wordt verweten, komen de thuisfans in actie. *‘Alfred Kunze war ein Nazi’*, klinkt het. Kunze is een Chemie-legende uit vroegere jaren; het stadion van de club is naar hem vernoemd.

Na de wedstrijd spreek ik Thomas Wettengl (53). Hij komt sinds 1983 bij Lok. “Ik werd meeegenomen door mijn broer en was meteen gegrepen door de sfeer van het stadion. Dat heeft me nooit meer losgelaten.” Lokomotive was niet altijd een ‘rechtse’ club, zegt hij. “Ergens eind jaren tachtig of

begin jaren negentig kwamen de skinheads. Niet alleen bij ons trouwens, bij meerdere Oost-Duitse verenigingen. Ik heb me altijd een beetje afzijdig gehouden van die types. Hoewel ze natuurlijk opvallen, vormt dat soort supporters een minderheid”, zegt Thomas. “Ik wil echt het racisme dat soms van de tribune rolt niet bagatelliseren, dat is er en dat moet stoppen, maar zo zijn we echt niet allemaal. Bovendien, en dat gevoel heb ik echt, was het vroeger erger dan tegenwoordig.”

Uiteindelijk wint Lokomotive de stadsderby met 2-0. Er had gezien de verhoudingen in de tweede helft zeker meer ingezet, maar toch stappen de blauw-gelen tevreden en onder luid applaus het veld af. ‘Wij gaan promoveren’, scandeert het thuispubliek vol zelfvertrouwen. De spelers durven dát nog niet mee te roepen.

Media-aandacht

Op de redactie bij *Leipziger Volkszeitung* lijken ze de winst van Lokomotive te hebben gevierd. *‘Guten Tag meine Damen und Herren, hier ist die erste Deutsche Meister mit dem Derbysieg’*, is de eerste zin van het wedstrijdverslag dat de lokale krant produceert, een parodie op de opening van *Tagesschau*. ▶

Enkele dagen na de wedstrijd heb ik afgesproken met Ronny Görz. Hij is fanatiek supporter van Chemie Leipzig. Als ik over het opmerkelijke krantenartikel begin, zegt hij dat hij zich ook wel eens ergert aan de stadskrant. “Wat mij vooral opvalt, is dat ze daar erg tegen de ultra-cultuur zijn. Ze zijn bijvoorbeeld heel erg anti-vuurwerk bij de *Volkszeitung*. An sich kun je die mening hebben, maar het resulteert er bij hen in dat ze RB Leipzig de hemel in prijzen. Daar gebeuren dat soort dingen namelijk niet.”

Een pijnlijk punt voor zowel Lok als Chemie is aangestipt: de komst van Red Bull naar Leipzig bracht weliswaar Bundesliga- en Champions League-voetbal terug, maar zoog paradoxaal genoeg toch een hoop voetbalcultuur uit de stad. Althans, zo ziet het er vanbuiten uit. “Tja, ik snap ook wel dat een wedstrijd tegen Borussia Dortmund of PSG eerder de voorpagina haalt dan wanneer wij tegen het tweede van Hertha BSC spelen. Maar zuur is het wel. Media-aandacht is belangrijk voor elke voetbalclub en zij hebben daar zo’n beetje een monopolie op.”

Het gebrek aan media-aandacht probeert Ronny eigenhandig een beetje te kenteren: hij is medepresentator van Fünfeck FM, een online-radiozender over Chemie Leipzig. De belangrijkste taak van dit station: live verslag doen van de wedstrijden, uit en thuis, voor fans die er niet bij kunnen zijn. Aangezien wedstrijden op het vierde niveau in Duitsland zelden worden uitgezonden op tv, is radio dan de enige manier om het te volgen.

Promotie

Komend seizoen staat de Leipzig Derby weer op het programma. Chemie Leipzig leek lange tijd te degraderen, maar handhaafde zich uiteindelijk toch redelijk makkelijk. Lokomotive Leipzig werd kampioen van de Regionalliga Nordost, maar had de pech weer in de play-offfinale te moeten spelen. Net zoals in 2020 en 2025, toen de club kampioen werd, verloor het de finale. Ditmaal was Würzburger Kickers te sterk.

Op het promotiesysteem vanuit de regionalliga's is al jaren veel kritiek. Er zijn in Duitsland vijf Regionalliga's (Nord, Nordost, West, Südwest, Bayern), maar slechts vier promotieplekken gaan naar de 3. Liga. De kampioenen van West en Südwest promoveren altijd rechtstreeks, terwijl er ieder jaar wisselend ook een derde rechtstreeks promoveert (komend seizoen is dat Nordost). De andere twee kampioenen spelen tegen elkaar voor de laatste promotieplek. Er is geprobeerd om van vijf naar vier Regionalliga's te gaan, maar dat willen de clubs niet. Vijf degradanten uit de 3. Liga is ook onbespreekbaar, dus deze onzalige situatie zal nog wel even voortduren.

Tegenwoordig heeft bijna elke Duitse voetbalclub zo'n eigen radiozender, maar voor clubs uit de voormalige DDR heeft het een diepere betekenis. In de jaren negentig verloren de Oost-Duitse steden honderdduizenden inwoners. “We trokken massaal naar het westen na de val van de Muur”, vertelt Ronny, die zelf ook vertrok naar Keulen. “Daar wilde ik nog steeds het voetbal in Leipzig volgen. Dat kon alleen via de radio. Het radiostation heeft er begin jaren nul een tijdje uitgelegd. Toen ik in 2004 terugkwam naar Leipzig, bestonden er ook plannen om de radiozender weer nieuw leven in te blazen. Ze zochten daarvoor mensen en toen heb ik mij aangemeld.”

Afgelopen seizoen moest Ronny vooral vaak slecht nieuws brengen: Chemie verloor veel en eindigde als dertiende in de Regionalliga Nordost (zie kader). ●